

פ ר ר י ק ר ל מט' 52/

טישיבת ועדת החוקה, חוק ד.מ. שהתקיימה ביום ד', י"ז באב תשמ"ז - 7.56/25 בשעה 08.45.

- השתתפו:
- נ. גילר - היו"ר
  - ב. מזוביה
  - ט. מרוב
  - ט. בגין
  - ש. הלל
  - י. הרדי
  - ז. ורהפטיג
  - ש. יונצ'סון
  - ט. כמיס
  - ב. לוקר
  - י. שופמן

- סוזמנים:
- פ. רוזן - שר המשפטים
  - ח. כהן - היועץ המשפטי
  - ג. ידין - המשנה ליועץ המשפטי
  - ט. גלון - משרד המשפטים

סדר-היום: 1. חוק הגנת הדייר (תיקון מט' 2):

2. חוק לתיקון דיני עונשין - ריגול והסתננות בשעת חירום - הצעת ח"כ בדר.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר נ. גילר:

1. חוק הגנת הדייר (תיקון מט' 2):

סעיף 7

שר המשפטים פ. רוזן: לפי החוק הקיים הייתי צריך לטנות באיגוד ציבור מתוך רשימת ארגון הדיירים. ומכיון שלא היה קיים ארגון כזה, חשבתי שנעשה "סוקובד במט", ופניתי לדשירות המקומיות ולסועצות המקומיות. יצאתי מהנחה שרשויות אלה מייצגות את תושביהן, שרובם ככולם דיירים. ומניתי אנשים מתוך הרשימות שהוגשו לי על-ידם. אבל נתעוררו ספיקות, ואנחנו במשרד המשפטים כל הזמן התפלאנו שום עורך-דין לא עורך את השטלה שהרכב בית-הדין לשכירות לא היה חוקי, מכיון שבחוק כתוב בפירוש: נציגים של ארגון דיירים. אנו מציעים את הנוסח הזה פשוט מתוך התחשבות בעבודה שאין נציגים של ארגון דיירים. התאחדות הדיירים טוענת כי לגבי חנויות ובתי עסק, הם ארגון דיירים. זה נכון, אם כי יש שם בערך 10% שאינם חברים בהתאחדות זו, ולפי דעת אחדים - 13%. אבל אופן, אם החוק הזה יתקבל, אפשר יהיה לבנות בדרים גם עם ארגון הסוחרים הקיים. אבל שר המשפטים אינו יכול להיות קשור לזה.

מארגון בעלי הבתים שמענו כי נתמנו אנשים שלמעטים לוחצים. יכול להיות שנתמנה פה ושם אדם שיש לו בית, אבל אין הוא מסכים איתו, וכשטרובר בחוק זה על בעלי-בתים, הכוונה לאלה שמשכירים את בתיהם. לא היו הרבה תקלות. ואני חושב שהם הסעיף הזה יתקבל, זה יהיה בסדר.

טבל סקום, כאשר לארגון בעלי-הבתים, אין הכוונה להכניס שינוי במה שהיה ע"ע עכשיו, אני יכול להבטיח שאקבל את הסדרות בעלי הבתים

י. שופטן:

ההסבר של השר מתקבל על הדעת, אבל המסקנה, לדעתי, היא קצת מרחיקה לכת. אפשר לתקן את סעיף 47 פשוט על-ידי תוספת שאם אינו קיים ארגון רפרזנטטיבי של בעלי-בתים או דיירים, יתמנו הנציגים על-ידי השר, נציגים אשר לדעת השר מייצגים בעלי בתים ודיירים. אם אין נציגות לדיירים, מדוע לשלול מבעלי הבתים את נציגותם? הרי פירוש הדבר יד חופשית לשר המשפטים. אין לנו כל יסוד לפקפק בכך ששר המשפטים מוכחח יטנה אנשים מהסתדרות בעלי-הבתים. אבל אין זו התחייבות שחלה על כל שרי המשפטים שיהיו במדינת ישראל. הצהרה כזאת אינה יכולה לחייב שר משפטים אחרים. צריך פשוט להוסיף לסעיף הנ"ל הוראה האומרת כי כשאין ארגון רפרזנטטיבי, מטנה שר המשפטים את הנציגים. וזה המינוי יהיה חוקי ולא יתן סקום לערעורים.

ח. כהן:

המהפכה אינה כה גדולה כפי שחושב חבר הכנסת שופטן. חבר הכנסת שופטן היה צודק אילו בסעיף הקודם היתה איזו הכרה או מעין הכרה בהתאחדות בעלי הבתים כארגון מייצג את בעלי הבתים, ללא שיקול דעת של שר המשפטים. אבל הסעיף הקיים אוטר: "אחד מתוך רשימת נציגי בעלי בתים ואחד מתוך רשימת נציגי דיירים. רשימות אלה ייקבעו על-ידי שר המשפטים מתוך טועמים שיוצרו לו על-ידי הארגונים הנ"ל, שהם לדעת השר ארגונים רפרזנטטיביים." ההבדל הוא דווקא לגבי דיירים ולא לגבי בעלי-בתים. חבר הכנסת שופטן חושש לפגיעה בהכרה שניתנה לבעלי הבתים כארגון ייצוגי. אבל לגבי בעלי-הבתים הטוב נשאר כפי שהיה.

ש. יוניצ'סון:

האם לא כדאי לפרסם את הרשימות?

שר המשפטים פ. דובנוב: לא. זה יפגע באנשים שאח"כ לא יתמנו.

י. הררי:

אני מבקש מהוועדה לפסוק אם בשלב זה ההצעה לנטל בכלל את נציגי הציבור היא נושא חדש, או שאני יכול לדבר על כך.

היו"ר נ. ניר:

אני טוען שזה נושא חדש.

י. הררי:

אם מישהו סבור שזה נושא חדש, לא אדרוש להעביר זאת לוועדת הכנסת.

ב. אזוליה:

אני רוצה לתמוך בהצעה שהביא שר המשפטים. בראה לי שלא טוב יהיה להשאיר טעב שבו טלכתחילה יש נציגות לצד ציבורי אחד, ואין נציגות לצד ציבורי שני. כי אז המציאות היא שהצד הציבורי האחד טוען: רק מתוכי, והצד הציבורי השני אינו יכול לטעון זאת. אני חושב שבתנאים כאלה ההצעה אינה מטנה הרבה, מפני שאחרי הכל כתוב: אם הוצעו על-ידי ארגון בעלי-הבתים שהם לדעת השר ארגונים ייצוגיים, יכלול השר נציגים אלה. ז"א, לא ייעשה להם עוול.

ח. כהן:

עד עכשיו היה שר המשפטים חייב למנות את הנציגים מתוך רשימות שהוצעו לו מתוך ארגונים רפרזנטטיביים. ואם לא היה ארגון רפרזנטטיבי, לא הואיל ולא כלום. שר המשפטים לתומו חשב שהעירייה היא ארגון רפרזנטטיבי של הדיירים, או הסתדרות העובדים למשל. היא ארגון רפרזנטטיבי של הדיירים. ואפשר היה לנטל את כל בית-הדין מפני ששר המשפטים חשב בטעות כי ארגון מסוים הוא ארגון רפרזנטטיבי של הדיירים. בא החוק ואוטר כי אם הוצעה לו רשימה מתוך ארגונים רפרזנטטיביים, הוא יכול למנות את הנציגים מתוכה. אבל אם לא הוצעה לו רשימה כזאת, הוא יכול למנות את הנציגים כפי שהוא מוצא לנכון.

25.7.56

חוק הגנת הדייר (תיקון מס' 2)

י. שופמן: לפי הגיון זה, מספיק להגיד כי במקום שאין ארגונים רפרזנטטיביים, הטר ימנה את הנציגים. אבל לא להפוך את הקערה על פיה.

שר המשפטים פ. רוזן: ואם הארגון מסרב להציע מועמדים?

ש. יוניצ'מן: תמיד יותר קוב אם הנציגים הם נציגי ציבור, והמינוי הוא רק פורמאלי, על-ידי כך שהקר בוחר מבין האנשים שמציעים לו את המועמדים ביותר. לכן צדק חבר הכנסת שופמן אשר אמר כי במקרה שמישהו מציע רשימה, הטר ימנה מתוך הרשימה הזאת, ובמקרה שאין ארגון רפרזנטטיבי שיגיש רשימה, יוכל הטר למנות כהתאם למה שכתוב במיפא של הסעיף.

שר המשפטים פ. רוזן: אני בעד הנוסח הזה, שהוא קצת יותר גמיש. בבאר-שבע, למשל, צריך למנות אדם אחד. אין שם ארגון בעלי-בתים ואין שם ארגון דיירים. יש שם אדם אחד שיכול להציע מועמדות. לפי הנוסח שמציע חבר הכנסת שופמן, אצטרך למנות דוקא אותו, אם כי הכוונה היא למנות מתוך רשימה.

הרחלטה: לקבל את סעיף-קטן (א) כהצעת הממשלה.

הסתייגות לי. שופמן: "נציגי הציבור יהיו - - - ארגונים רפרזנטטיביים; אם לא הוצעו לטר נציגי הציבור, או במקום שאינם קיימים ארגונים רפרזנטטיביים של בעלי הבתים ושל הדיירים או שאינם קיים אחד מהם, ימנה הטר אנשים אשר לדעתו מייצגים בעלי בתים או דיירים."

י. שופמן: אני מבקש שהודעת שר המשפטים בענין זה תימסר לכנסת כשהחוק יובא על-ידי הוועדה.

י. הררי: לסעיף-קטן (ב). אני מציע למחוק את הטלים "להספם פשרה שביניהם". כוונתי היא שאם הוועדה סבורה כי ביטול נציגי הציבור הוא נושא חדש, יש לפחות לתת לשני הצדדים אפשרות לבטל את נציגי הציבור ולהשאיר את השופט כדן-יחיד.

טרוע אני מתנגד לנציגי הציבור? אם מבהיגים סיטה כזאת, אין סיבה להכניס זאת רק בענין של דירות. אפשר לגבי כל בעיה ובעיה לצרף לשופט שני נציגי ציבור. אין בחוק זה שום דבר מיוחד כמינו שטצדיק להכניס דוקא פה שני נציגי ציבור. השיטה של שיתוף נציגי ציבור באה כאשר רצו לסתף נציגי הציבור בהכרעות. כך היה בבתי-הדין למפסרות, בדברים שאינם, כל כך נעימים, וטוב שתהיה באם השפעה ציבורית. אך במקרה זה זוהי בעיה חוקית, בעיה של הערכה ושמיעת מוסחים. אין בזה כל ענין ציבורי. יותר מאשר יש בכל משפט אזרחי אחד, בעניני גזיקין, או בעניני חוק מסחרי, או בעניני חוקי העבודה, וכפועל נציגי הציבור רק מכבידים על הדיון, מפני שהם אינם יושבים יום יום, ומתוך רשימה של עשרים נציגי ציבור עובדים רק שנים-שלושה. הם הופכים לעובדים קבועים, ואינם באים יום יום אלא לסרוגין. אם משפט מסוים התחיל ולשופט יש זמן כעבור כמה ימים, אבל לשני נציגי הציבור אין זמן, הדבר גורם לדחיית המשפט. כך העובדה שמצדפים נציגי ציבור גורמת לדחיות בלי סוף. הם גם אינם בקיאים, ואם השופט סוטר על שיפוטם, הוא יכול לגרום לעיוות דין. לדעתי, יש לאפשר לשני הצדדים, וביחוד - לעורכי-הדין שלהם, לוותר על נציגי ציבור. אז ישב דן-יחיד והענינים יתנהלו יותר מהר. אני משוכנע כי ברוב המקרים שני הצדדים יוותרו ברצון על נציגי הציבור.

ז. ורהפטיג:

אני בעד מחיקת סעיף-קטן (ב). אני מחשיב מאוד את הענין של נציגי ציבור. אצלנו זה עדין לא מפותח כראוי. אבל אני יודע שדוקא בענין זה נציגי הציבור מסתתפים הרבה יותר מאשר בענינים אחרים. צריך להרחיב את הטעגל, כדי להכניסם לענין. אני חושב שנציגי הציבור גם מוסיפים הרבה, דוקא בענינים אלה של קביעת שכר-הדירה.

מדוע אני מתנגד לסעיף זה? פסדה היא ענין לאינסטבציה ראשונה. הרבה פעמים השופט מסתדל לכפות פסדה. ואם ילפתח פתח כזה, כי אז בכל ענין השופט יסתדל להשפיע על הצדדים שיוותרו על נציגי הציבור ויתחילו לדון בענין של הסכם פסדה. בכל מספסט יתחיל השופט לטבת כדן יחיד וינסה להשפיע על הצדדים. במקרים שלא יצליח, ישב אחרי כן עם עוד שני נציגי ציבור, ואין זה טוב, כי תהיה לו כבר גיטה לענין.

נימוק שני: כל פסק דין בעניני דירה, מפילו אם הוא ניתן על סמך הסכם פסדה, יש לו במידת מה ערך של תקדים לגבי ענינים אחרים. אם יש בבית שלוטים דירות, ואם ייעשה הסכם פסדה עם שני דיירים, ויבוא דייר שליט אשר לא ירצה בפסדה, יהיה להסכם הפסדה סנעטה ערך לגבי קביעת שכר הדירה לדייר השליטי.

הדבר גם יביא לסחבת. בהרבה מקרים יתחילו כנסיון פסדה ולא יגמרו, ודוקא לגבי המקרים שבהם יהיה באמת הסכם פסדה, לא ייגרם איבוד זמן, כי יבואו עם ההסכם בפני שלושה אנשים.

ס. אונא:

אני רוצה להביע דעתי נגד הסעיף הזה. היו לנו בזמנו פיקפוקים רבים כשדנו בחוק העיקרי. כמה פעמים נעשו נסיונות להוריד מן הפרק את שאלת נציגי הציבור. הוועדה והכנסת הגיעו למסקנה כי כדאי לעשות את הנסיון הזה. עוד לא עברו שנתיים מאז הוקמו בתי-הדין לשכירות, ונדמה לי שלא יהיה זה מן הנכון להכניס לכאן דבר שיערער את כל המיבנה של נציגי הציבור. וכבוד לי סעיף כזה יערער במידה רבה את השיטה של נציגי ציבור.

איבני יכול גם להסכים עם חבר הכנסת הררי כי אין משהו מיוחד במספטי דיור. הכנסנו את נציגי ציבור דוקא בענין זה מפני שראינו כי יש כאן רב-גוונים וענינים מיוחדים במידה הרבה יותר גדולה מאשר בסתמים אחרים. לכן גם בענין זה הכנסנו סעיפים הנותנים לבית-המספסט חופש פעולה יותר מאשר בענינים אחרים.

גם אם רואים זאת כנסיון, שעדין אי-אפשר לסכמו, כדאי להמשיך בענין זה עוד תקופה מסויימת. גם לא שמעתי על תקלות של טמט עקב העבודה שותתפו נציגי הציבור בענין זה.

על כן הייתי מציע למחוק את סעיף-קטן (ב).

י. שופמן:

אני מצטרף לדעתו של חבר הכנסת ורהפטיג שיש למחוק את הסעיף. יש כאן נסיון לבטל את השתתפות נציגי הציבור בבתי-הדין לשכירות. ואי-אפשר לעשות זאת דרך אגב, על-ידי הכנסת סעיף כזה. השתתפות נציגי הציבור היא חשובה, והיא נותנת הרגשת צדק, שהיא חשובה מאוד. במקרה זה הרגשת הצדק לא פחות חשובה מידיעת האות הכתובה של החוק.

ב. אוניה:

ההצעה אינה טובה. אם רוצים להשיג חסכון בזמן, צדק חבר הכנסת ורהפטיג באומרו כי זה עלול להביא להיפוכו של דבר. ושנית, איך אפשר בכל זאת להשתחרר מן הרושם שמוסד נציגי הציבור עלול להיבזק בזק רציני מאוד על-ידי ההצעה הזאת. אם הסדור הוא על הסכמת הצדדים, זה בסדר. אבל נקודת הכוונה היא בכך שאב בית-הדין ושאי ליזום פסדה, וזה עלול להביא לסכסה לגטור את הענין כלי נציגי ציבור. זאת - אין לעשות דרך הדלת

ג. אזניה:

האחורית. תציע הממשלה לשנות את שיטת הסיפוט בענין זה, ונדון בכך. אבל יש לעשות זאת במישרין. ואין שום ספק כי מהצורה המתצעת כאן תצמח פגיעה בטוסד של נציגי ציבור. לכן אני מציע למחוק את הסעיף.

היו"ר ג. גיר:

מטענתו של חבר הכנסת ורהפטיג אני מציע למסכותו של חבר הכנסת הררי. בדרך כלל אני בעד הרחבת הסתמכות נציגי הציבור, עד כדי בית-דין טושבעים בענינים פליליים. אבל יכולה להיות קבוצה בבית טשותף בין דייר ובעל-בית, על טנת להגיע לפסק-דין שיחייב את יתר הדיירים, ואני חושב שבענינים אזרחיים שני הצדדים הם בעלי-הבית על הענין, והם יכולים סתוך הסכם ביניהם גם לבטל את הטפטט. אם הם טסכיטים שיהיה דן יחיד, אין מבחנז צריכים להתערב בכך, ואינני חושב שזה פוגע בענין של נציגי ציבור.

ה. כהן:

מנאומי חברי הכנסת ורפטיג, אונז וטופטן אפשר היה להסיק כמילו המטטלה, סתוך התנכלות וסזימה רעה לגבי נציגי הציבור, באה לחדש חידושים אשר עלולים לחתור תחת הטוסד המקודש הזה. חבר הכנסת אונז הוסיף ואמר כי לידיעתו לא הגיעו תלונות שנציגי הציבור לא פעלו בסדר. אם כן, התלונות שהגיעו למשרד הטפטטים וטמריצו אותו להציע את התיקון הזה, מספרים טאות. אין דבר אשר גרם בטוך השנתיים לקטיים גדולים יותר ולביננוז כספיים גדול יותר טאשר ההכרח לקיים כל ישיבה כזאת בהשתתפות שני נציגי ציבור. אין זה רק ענין של פטרה, אלא גם ענין של "דיוני בינים", האם אפשר או אי-אפשר לבקר בבית, וכל מיני דברים שלגביהם אינה יכולה להיות סחלוקת והטופט הטקצועי יכול לגטור אותם. בענינים אלה אין לטופט צורך בנציגי הציבור והם אינם יכולים לתרום כל תרוטה. זהו תוכנו של הסעיף הזה. כטבאים הצדדים ורוצים לחתום על פטרה, אין צורך שנציגי הציבור יהיו נוכחים. אותו טופט רטאי לעזור להגיע לידי פטרה בענינים אזרחיים הרבה יותר חשובים. פה אינו יכול לעשות זאת? אותו טופט שניסה להביא לידי פטרה ולא הצליח, שומע אח"כ את הטפטט כטפטטים הרבה יותר חשובים וגדולים טאשר טטפטי שכר דירה. ופה פתאום סתעורר החשש הזה שטא הטופט כבר פסול, מפני טאיננו כבר ביטרהלי. אני חושב שטענות אלה בלתי טבוטטות ובלתי טציאותיות.

אני יכול להבין את חבר הכנסת הררי. הוא רוצה שבהטכמת הצדדים יוכל טופט לטפוט בכל ענין סתעורר לפי חוקי הגנת הדייר. אבל הטטטלה אינה טרחיקה לכת עד כדי כך. הטטטלה החליטה שככל ענין צריכים לטבת שני נציגי הציבור. אני באופן אישי טסכים עם חבר הכנסת הררי. הנטיון שלנו הראה שנציגי הציבור אינם טביטים כל תרוטה. האטון של הציבור הוא דוקא לטופט הטקצועי ולא לנציגי הציבור, ופלא טעצם העובדה שנציגי הציבור יוטבים לידו אימה שוללת את האטון. אבל זה טה שהטטטלה טציעה, וזה ישנו גם באשר לחוק הדין כטפטטות. כוונתנו היא טאם הצדדים טאים לפני הטופט ורוצים לאמר לו טטהו, אינם צריכים תמיד שני נציגי הציבור לטבת לידו.

לגבי בית-הטפטט העליון, שבו תמיד יוטבים טלוטה טופטיה, הצענו שבענינים צורי בינים וצורים פורמליים יוכל לטבת טופט אחר. גם אז התעורר ויכוח. ואני לתומי חושב שדוקא חבר הכנסת ורהפטיג אינו צריך לעורר את הטטלה הזאת. מפני שהוא דגל בטיטה שלפיה אם שני הצדדים טסכיטים לשיפוט בענין טטוים, למשל, אם שני הצדדים טסכיטים למטור ענין הטייך לבית-הטפטט סחוזי - לבית-דין דתי, אין פוגעים ברצונם.

חברי טעיר טטומת לגבי שהטטלה עומדת עתה לדיון בגנגליה. הם מקיטים בתי-דין אדמיניטטריטיים עם טופט כיו"ר ושני אטטורים. וישנו טעיף האומר כי בכל עניני-בינים יוכל הטופט לטבת בעצמו.

ש. יוניצ'טון:

אני חושב שצריך לחלק את הסעיף לשניים, על-מנת שיהיה יותר ברור.

ב. אלון:

הנוסח המקורי שהממשלה הציעה בסעיף זה היה: "אב בית-דין רשאי לדון יחידים בכל הליך, לרבות מתן תוקף של פסק-דין להטכס פשרה שבין צדדים, כל עוד לא התחילו הצדדים להביא את ראיותיהם בפני בית-הדין".

ובאמת הכוונה היתה לכסות את כל אותם המקרים של צווי-ביניים אשר אין כל ספק שיבואו בפני הרכב של שלושה. בועדת השרים, לאור התנגדותו של חבר הכנסת ורהפטיג, צומצם הסעיף הזה וקיבל את הצורה שבה הוא הוצע. חבר הכנסת ורהפטיג טען אז כי פירוש הדבר שאנחנו כאילו מאפשרים להתחיל דיון בלי נציגי ציבור. לכן הממשלה צימצמה זאת, והוציאה את המלה "דיון".

לדעתי, אחרי שהנוסח הזה נתקבל עקב העירעור הזה, קשה מאוד לבוא מחדש ולבטל אותו. אבל אולי רצוי באמת לחזור לנוסח הקודם, כפי שהיתה הכוונה תחילה.

ה. כהן:

אפשר להוסיף לנוסח זה את הסכם הצדדים.

ט. אלון:

אפשר להוסיף את הסכם הצדדים במקרה של הסכם פשרה. לגבי צו ביניים, אין כלל צורך בהסכם בין הצדדים.

ז. ורהפטיג:

השאלה היא אם העניין של קביעת שכר דירה נוגע רק לשני הצדדים או שהוא נוגע גם לאנשים אחרים. אני טוען שהוא נוגע גם לאנשים אחרים.

ח. כהן:

מדוע טופס יותר גרוע לעניינים אלה משני נציגי הציבור? כאן אינה מתעוררת שאלה של צדק. אם הצדדים מגיעים לידי פשרה, מאשרים את הפשרה ואין נכנסים לגופם של הדברים.

ז. ורהפטיג:

אבל פה יש לשופט אפשרות להשפיע על הסכם פשרה. ויתכן שכאשר יהיו גם שני נציגי הציבור, לא תתקבל פשרה כזאת.

י. הררי:

הנוסח שהביא לפנינו מר אלון אינו מספיק נאיבו פותר את הבעיה. אני מציע שבהסכם הצדדים, הן לפני התחלת הדיון והן בכל שלב של הדיון, יכולים הצדדים לוותר על נציגי הציבור. אם הם מגיעים לשלב של פשרה ורוצים לבטל את העניין מהר, וזימון נציגי הציבור לזמן זמן, איננו רוצים לדון לאסור עליהם להגיע לכך. נציגי הציבור במקרה כזה רק גורמים לדחיות, לא מתוך כוונה רעה, אבל ברור שקשה יותר לזמן יחד שלושה אנשים.

השאלה שעורר חבר הכנסת ורהפטיג, שהפשרה מחייבת יותר מאשר את שני הצדדים, זוהי בעיה כללית, ולא רק לגבי במקרה של פשרה. כל פסק-דין שמתקבל מתוך פשרה והסכם, אפשר לטעון כי אינו מחייב לגבי צדדים אחרים. אבל אין לזה קשר עם הבעיה של אב בית-הדין ונציגי הציבור. עלינו לפתור את השאלה של פסקי-הדין שניתנים והם פסקי-דין אין-דם. לדעתי, במסגרת חוק זה, זה נושא חדש. אבל לא הייתי מתנגד שנכניס לחוק סעיף בעניין זה, שיאמר כי כל פשרה שניתנה, אין לראותה כמחייבת גם הלה שבאים להדיין אח"כ.

ג. המשפטים פ. דוק :

אני מסתייג מדברי היועץ המשפטי אשר אמר כי הנסיון מעורר ספק בייעילות שיט לנציגי ציבור דוקא בבתי-דין לשכירות. לדעתי, ודוקא לפי מה שאני שומע מן הצדדים ומהקהל וגם מהשופטים, יש להבחין בענין זה בין בתי-דין לשכירות ובין בתי-דין אחרים אשר בהם מיוצגים נציגי הציבור. דוקא בשטח זה של דיני שכירות, הרכב של שלושה תוך שיתוף נציגי הציבור בדרך כלל הצדיק את עצמו. כך, על כל פנים, סמעי מן השופטים. אמנם יש תקלה אחת, מסורתית גם לבתי-דין אלה וגם לבתי-דין אחרים, שמשפטים נדחים מסוים שנציגי הציבור אינם באים. הם אמנם מקבלים שכר בעד השתתפותם בישיבה, וזוהי חובה, אבל אין בחוק עונשין על אי-הופעה, ואם הם אינם באים לישיבה, אין דרך אחרת מאשר לדחות את הישיבה. לפעמים גם קשה מאוד לתאם את הזמן של השופט, ושל העדים, לזמנם של נציגי הציבור, אשר צריכים להיות נוכחים בסמעת המשפט. ולפעמים קשה להבין מדוע לא לאפשר לגמור זאת ולהכריח את הצדדים והעדים להופיע עוד פעם, רק מכיון שנציגי הציבור אינם נוכחים. אמנם אני צריך לאמר כי במרוצת הזמן נתברר מן הם נציגי הציבור אשר בדרך כלל באים לישיבות. ומתוך כל הפגלים של נציגי הציבור הוצאו רבים, אשר אף פעם אינם יושבים.

עד אשר חבר הכנסת הררי עורך את השאלה, שום חבר כנסת אחר לא הזכיר את הטענה שטענו בפנינו בעלי-הבתיים, שפסק-הדין הוא פסק-דין אין-דם, וקובע את שכר הדירה לא רק לצדדים אשר מפניינים.

חבר הכנסת ורהפטיג אמר כי פסק-דין של פטרה קובע גם לגבי דירות דומות. הוא קובע, למעשה, לגבי אותה דירה, גם לאלה שבאים לגור בה אח"כ. והתשובה היא ששום אדם אינו חייב לשכור את הדירה אם אינו מסכים לשכור הדירה. לפיכך אני חושב שאין צורך בסעיף אשר חבר הכנסת הררי חושב שיט להכניסו, לאו דוקא לגבי הענין הזה כי אם לגבי כל פטרה. צריך להבחין כאן בין פטרות סחוף לכתלי בית-הדין, אשר אינן מחייבות בכלל לגבי הדירה, אלא רק לגבי הצדדים, ואלה שבאים אפילו לאותה דירה אחרי כן, אינם קשורים לזה. אבל אם הפטרה קיבלה חוקף חוקי, מינני רואה את המשקל של הטענה הזאת, מפני שמי שבא אחרי כן, אם שכר הדירה אינו מוצא חן בעיניו, הוא לא ישכור את הדירה.

אם שוקלים את כל הדברים האלה, חושבני שיט לקבל את מה שהמטלה הציעה בענין זה.

ח. כהן : אולי אפשר להסכים על נוסח זה: "בהסכמת הצדדים רשאי אב בית-הדין כדן יחיד לסטוע את הצדדים, להחליט החלטות ביניים ולתת תוקף של פסק להסכם פטרה שביניהם".

ז. ורהפטיג : תיקון לשוני: במקום "כדן יחיד" - "לברו" או "בעצמו".

הנחלט : לקבל כי סוד את הצעת הנוסח של היועץ המשפטי.

ס. אונגא : אני מציע למחוק את הסיפא, ו"א שאפשר יהיה רק לסטוע את הצדדים ולהחליט החלטות ביניים.

ז. ורהפטיג : אני מציע למחוק את האפשרות להחליט החלטות ביניים.

י. הררי : אני מציע לכתוב: "לתת פסק-דין", ולמחוק את כל הענין של פטרה.

- 1. הוחלט: לדחות את ההצעה למחוק את הסעיף.
הסתייגות לז. ורהפטיג, י. סופמן.
- 2. לדחות את הצעת ז. ורהפטיג למחוק את הסיפא, החל מהטלים "החלטות ביניים".
הסתייגות לז. ורהפטיג.
- 3. לקבל את הצעת ט. אונא וב. אזניה, למחוק את הסיפא בהצעת היועץ המשפטי: "לתת תוקף של פסק להסכם פטרה שביניהם".
הסתייגות לשר המשפטים וט. הלל - להצעת הטטסלה.
הסתייגות לי. הררי ונ. ניר - להצעת ההרחבה.

סעיף 8.

אני חושב שהעיקרון של סעיף זה נכון.

י. סופמן:

אני בגד הסיפא. אם במסך שנתיים הוא לא דרס, מדוע לתת לו זאת?

ש. יוניצ'סון:

הכוונה היא לבעלי בתים הנמצאים בחו"ל, אשר לא ידעו על כך. אלה רק מקרים יוצאים מן הכלל.

ח. כהן:

אם כן, צריך לכתוב בבירור שהכוונה למקרים כאלה.

ש. יוניצ'סון:

יש כלל, ולאחר זאת יש תוספת "אולם רשמי", ובירור שפה הכוונה ליוצאים מן הכלל, וכאן יש שיקול דעת מוחלט לבית-המשפט. שיקול הדעת ניתן בגלל אי-התפשרות לראות מראש את כל המקרים.

ס. אלון:

ח. כהן: אליבא דחבר הכנסת יוניצ'סון אולי אפשר להגביל את בית-המשפט בכך שלא יוכל לקבוע תאריך מוקדם יותר מאשר ששה חדשים או שנה לפני הדרישה. זה נותן לבית-המשפט קנה-מידה.

היו"ר נ. ניר: במקום התאריך המופיע פה אני מציע לכתוב: "חדשים אחדים שחוק זה יקבל תוקף", או שלא נכתוב פה שום דבר, וכשנביא את החוק לקריאה שניה ושלישית, נכניס את התאריך שיהיה חודשיים מהיום שיפורסם ברשומות.

ס. אונא: אני מציע שלושה חדשים מיום הפירסום ברשומות.

הנחלט: 1. לקבל את הצעת היועץ המשפטי האומרת כי בית-המספט לא יוכל לקבוע תאריך מוקדם יותר מטנה לפני הדרישה.

2. לקבל את הצעת נ. גיר בתיקון של ס. אונג, האומרת כי החוק יקבל תוקף שלושה חדשים לאחר הפירסום במטוטות. (התאריך יוכנס עם הבאת החוק לכנסת, ויקחו בחשבון עשרה ימים לפירסום ברטוטות).

3. לקבל את טעיף-קסן (ב) ללא שינוי.

טעיפים 9 - 10.

ס. אלון: זה תיקון טכני. נאמר פה שיש לדיירים זכות לחכות שיים יום בתשלום דמי השכירות החדשים, מיום שנפסקו דמי השכירות החדשים. בכל החוקים הדומים יש הוראה פרובוראלית האומרת שכל זמן שקבע כעבור חודש מיום סתן הפסק או מיום שנודע לבעל הדין, אם הפסק ניתן שלא בפניו. הוראה זו מטוט-טה נשמטה בעת שניסחו את החוק המקורי.

הנחלט: לקבל את טעיפים 9 ו-10 ללא שינוי.

טעיף 11.

הנחלט: לקבל את הטעיף ללא שינוי.

טעיף 12.

הנחלט: לקבל את הטעיף ללא שינוי.

טעיף 13.

הנחלט: לקבל את הטעיף ללא שינוי.

טעיף 14.

ס. אלון: זוהי השלמה לסעיף 7 שבהצעת המשטלה. הואיל ונתעורר ספיקות בדבר תוקף שינויים של נציגי הציבור, הטעיף הזה נרתן הכטר לכל מה שהיה לפני כן.

הנחלט: לקבל את הטעיף ללא שינוי.

טעיף 15.

י. טופטון: אני מסכים שלא להסתייג בטעיף הראשון של החוק, אם טעיף 15(ב) יוגבל רק לדירות של האפוטרופוס. אינני רואה כל יסוד, מלבד הנטייה הקיימת במשרד המשפטים להוסיף בכל חוק רטרואקטיביות, אינני רואה כל סיבה להתחיל שוב את ההתדיינות במקרים אלה.

היו"ב נ. ביר:

מה בנוגע למקרה של קולנוע "גל אור"?

י. שופמן:

כשועדת המשנה תסיים את עבודתה, נראה א"ך אפשר להסדיר זאת. בינתיים אני מציע שזה יחול רק על דירות של האפורופוט.

ה. כהן:

אני רוצה להגן על נטית משרד המשפטים להכניס בחוקים הוראות מעבר, אשר חברי הוועדה קוראים לה נטיה לרטוראקטיביות. אם חוק בא לתקן מעוות, כי אז טן הצדק שהמעוות יתוקן לא רק לאלה שעדיין לא נזקקו לבית-המשפט כי אם גם ואולי בעיקר לאלה אשר נזקקו לבית המשפט ובית-המשפט קבע כי נעשה להם עוול, אין שום סיבה מדוע יתוקן המעוות לאלה שעדיין לא באו לבית-המשפט, ואילו לאלה אשר נבואם לבית-המשפט עוררו את הבעיה והביאו את המחוקק לתיקון, יצאו בלא כלום. אני חושש שאין בזה שום צדק ושום הגיון. לעצם העובדה של רס-יודיקטה, לעובדה שכבר ניתן פסק-דין בעניין מסוים, אין שום קדושה אם אפשר לתקן מעוות שבגרום.

ג. אזניה:

אני תומך בהצעת החוק מתוך אותם הסיקולים שהביאו בפנינו היועץ המשפטי. אינני מתגר לעצמי שחבר הכנסת שופמן יגן ברצינות על כך שנחוקק חוק מתוך הנחה שהדבר מעון תיקון, אבל אלה אשר דינם נחרץ כבר לא יהנו מהתיקון הזה.

ס. אלון:

אני רוצה חובה לעצמי להביא כאן הערה שנתקבלה בינתיים ואשר נוגעת גם לויכוח הזה. בחוק הגנת הדייר (תיקון) תשט"ז, שקבע 150% לבתי עסק בשנה שלישית, הכנסנו הוראת מעבר כפולה: הוראה אחת כזו שיטנה כאן בנוגע לפסקי-דין, והוראה שניה, באשר למקרה שהיה הסכם בין הצדדים, בלי פסק-דין של בית-משפט. בהצעה הזאת לא הכנסנו את ההוראה השניה. בינתיים פנו אלינו וביקשו להכניס הוראת מעבר לא רק ביחס למקרים שניתנו פסקי-דין אלא גם ביחס למקרים שהצדדים הגיעו להסכם ביניהם, לאור החוק הקודם. אינני יודע מהי העמדה שנקבעה בעניין זה. אני רק רוצה להעיר כי אין זה כל כך חריף כמו לגבי ההוראה הראשונה. כי אדם העושה הסכם, עושה זאת לכל היותר לסנה אחת, ולאחר זאת הוא יכול לפנות לבית-דין.

הוחלט: 1) לרחות את הצעת י. שופמן להוציא סעיף 15(ב)

את הסעיפים 4, 5 ו-9.

הסתייבות לי. שופמן.

(2) לקבל את סעיף-קטן (ג) כהצעת המשטלה.

י. שופמן:

אם כך, אני עומד בהסתייבותי לטחוק את הסעיף הראשון של החוק

ס. אלון:

בסעיף 15(א) כתוב: "כל עניין שביום תחילתו של חוק זה היה תלוי ועומד בפני בית-דין". בית-דין מוגדר בחוק כבית-דין לשכירות. מה דינם של אותם מקרים הנמצאים בסלב של ערעור בבית-המשפט המחוזי? הסעיף כפי שהוא מנוסח עכשיו לא יחול עליהם. אמנם לפי פקודת הפראבות בית-המשפט כולל כל בית-משפט מוטטר, אבל בחוק הגנת הדייר, תשט"ו, נאמר: "א"ת - פירושו בית-משפט השלום. ובחוק זה נאמר כי הוא כולל גם את חוק הגנת הדייר (תשי"ד). לכן אם נכתוב פה רק בית-משפט, זה יהיה בית-משפט שלום. הייתי מציע לכן לכתוב: " - תלוי ועומד בפני בית-דין או בפני בית-משפט לערעורים".

הוחלט: לקבל את סעיף-קטן (א) בתיקון שהוצע

2. חוק לתיקון דיני עניין - ריגול והסתברות בשעת חירום - הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת בדר.

ז. ורהפטיג:
טמילא לא נביא את הדבר לכנסת אלא לאחר הפגרה. אולי נדחה את ההחלטה לאחר הפגרה.

שר המשפטים פ. רוזן:
עבירת ריגול היא אחת העבירות אשר לפי החוק הקיים חלה עליה פקודת הסודות הרשמיים.

חבר הכנסת בדר מציע בדרך כלל להחמיר בעונשים שנקבעו בפקודת הסודות הרשמיים, אבל אני מבין שיעקר הצעתו היא בהחמרת העונשים על ריגול. אך הצעת החוק יותר רחבה וחלה גם על עבירות אחרות.

אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת כי אחת המטטלות הקודמות הציגה בזמנו, בחוק לתיקון דיני עניין (עבירות נגד המדינה), הצעה מסויימת בענין ריגול. אותה הצעה היה בה סדר אחד הקלה ביחס להצעת חבר הכנסת בדר, אבל סדר שני היתה בה החמרה. אנחנו הצענו אז: טי סטטר ידיעות לאויב או בטבילו או שרת אותו באופן אחר או טייס למי שעומד לאסור מלחמה על ישראל בכנוונה לעזור להם במלחמתם, דינם טיתה או סטטר עולם. זוהי בערך ההצעה שמציע עכשיו חבר הכנסת בדר. אלא שאנחנו הצענו אז סעיף נוסף, סעיף 78, שאמר: "יבא אדם חייב בדין על עבירה לפי חוק זה שינו מיתה או סטטר עולם, והעבירה נעשתה באיירה שבה מתנהלות פעולות צבאיות נגד ישראל, יטיל השופט עונש מוות". כלומר, פה טוטל עונש מוות בצורה אובליגטורית. בענין זה מקל חבר הכנסת בדר כשהוא אומר: או סטטר עולם או עונש מוות, אבל הוא מחמיר כשהוא אומר סטטר להטיל עונש מוות מפילו בזמן חירום ולא רק בזמן שבו מתנהלות פעולות איבה. בכל אופן, ההצעות אינן כל כך רחוקות אחת מן השניה. המטטלה מסכימה שהענין רציני, ואנחנו גציע מיד לאחר הפגרה או חוק עבירות נגד המדינה כחוק שלם, או על כל פנים את הקטע הזה, החל על ריגול או בגידה.

מאחר שכך, אולי תסכים להצעה לחזור ולדון בענין לאחר הפגרה.

י. סופמן:
כידוע חולקה הצעת חבר הכנסת בדר לסנים. חלק הועבר לוועדת החוץ והבטחון, ועד כמה שידוע לי הוא עומד להתקבל סם.

ס. בגין:
אם כך, אינני מבין למה את התנגדות המטטלה להחלטה של הוועדה להעביר את הצעת החוק המונחת כאן לקריאה ראשונה במליאת הכנסת. הדברים שאמר שר המשפטים יכולים לבוא כתיקון להצעה הזאת. אפשר היה להבין את התנגדות המטטלה להעברת הצעתנו לקריאה ראשונה לו היתה מתנגדת להצעה.

שר המשפטים פ. רוזן:
אנחנו באמת מתנגדים להטלת עונש מוות שלא בתקופה שבה מתנהלות פעולות איבה.

מ. בגין:
זה תיקון להצעתנו: להגביל את אפשרות הטלת עונש מוות לתקופה שבה מתנהלות פעולות איבה. אני חושב שלהתנגדות הזאת, אם מותר לי לאמר כך, אין תוכן, וטעמה אינו כל כך טוב. אני מבין התנגדות עקרונית, כזאת של חבר הכנסת ורהפטיג. תמה אני עליו, מפני שהעונש הזה הוא הכרחי באופן פקולטטיבי, אם אין אנחנו רוצים להפקיר את חיי אזרחינו וילדינו, ואין זן אותה סוגיה של עונש מוות בדרך כלל. אבל המטטלה לוקחת בחשבון טיש לאפשר הטלת עונש מוות. ואז קשה להבין את התנגדותה להעברת הענין לקריאה ראשונה.

25.7.56

חוק לתיקון דיני עובדין - ריגול והסתנות בסעת חירום.

שר המשפטים פ. רוזן: אני לא התנגדתי, אבל ביקשתי לדחות את הדיון לאחר הפגרה.

פ. בנין: לפי הצעת שר המשפטים הועבר החלק הראשון של הצעת החוק לועדת החוץ והבטחון. שם קם ראש המטולה בדיון ראשוני סביב הצעתו ואמר: אני רוצה להודיע שאני תומך בהצעה זו בכל לבי. הוא טען כי העדר עובד מותר על הסתנות מזוייבת גורם להחצפת האויב, דבר שאולי אפשר היה להימנע ממנו על-ידי הטלת עובד מותר. והסתבר שיש בוועדת החוץ והבטחון דוב בעד ההצעה להעביר זאת לטליאה. היות ושני חלקי ההצעה הם בכל זאת מסהו שלם, הייתי מבקש מכל אלה שיש להם הסתייגויות, שיסכימו להעברת ההצעה לקריאה ראשונה, ואפשר יהיה אח"כ להכניס שינויים, לאחר שהענין יוחזר מהטליאה.

שר המשפטים פ. רוזן: אין לי התנגדות לכך שהחלטה בענין זה תתקבל עכשיו. אבל בכך שאני מסכים שתהיה קריאה ראשונה, אינני אומר כי לא נתנגד לעצם ההצעה.

היו"ר ג. ניר: אולי נקבל את ההחלטה עכשיו, החוק יונח על סולחן הכנסת, ואז תביא גם המטלה הצעת חוק מטלה ונדון בשני החוקים יחד.

האם המציעים מקבלים את פנייתו של חבר הכנסת ורהפטיג?

פ. בנין: לא.

ח. כהן: אני רוצה למסור לוועדה את האינפורמציה שביקש חבר הכנסת הלל על החוקים הקיימים בתוצות ערב באסר לריגול וחבלה.

(קריאת המעייפים הב"ל מחוקי לבנון, טוריה, עיראק ומצרים).

ח. רוזנין: האם אפשר לקבל דשימת העבירות לפי פקודת הסודות הרשמיים, שעליהן אנחנו מסילים מאסר עד 14 שנה, ורשימת העבירות שעליהן מוטל מאסר עד שלוש שנים?

ח. כהן: סעיף 3 אומר כך: "אדם שבמטרה לפגוע בעניני המדינה או בבטחונה מסר (ואח"כ יש פירוש של פעולות אחרות חוץ מסמירה) ידיעות העלולות להיות לתועלת לאויב או הסכונות להיות לתועלת לאויב או שהן לתועלת לאויב, דינו מאסר 14 שנה". באותו סעיף מדובר חוץ מאסר על מסירת ידיעות, גם על קבלת ידיעות, איסוף של ידיעות, נסיון לאסוף ידיעות וכל המעשים האחרים בקשר לכך.

בסעיף 4 מנויות העבירות שהעונש עליהן הוא 3 שנים; דהן נבדלות מן העבירות המנויות בסעיף 3 בכך שאין בהן מטרה לפגוע בעניני המדינה או בבטחונה ואין שם מסירת ידיעות דוקא לתועלת האויב. כל ידיעה שאדם קיבל אותה בתוקף תפקידו והוא מסר אותה ללא רשות לזולתו, גוררת אחריה עונש מאסר של שלוש שנים.

25.7.56

חוק לתיקון דיני עונשין - ריבול
והסתגנות בסעת חירום).

ח. רובין:
אני חושב שיש עוד סעיף המדבר על הכוונה לפגוע
בכסחון, וזהו אלמנט המחמיר לגבי עבירות
לפי סעיף 3. יש הנחה חוקית שכוונה כזאת קיימת.

ח. כהן:
ההנחה אינה שכוונה כזאת קיימת. ההנחה
קיימת רק כסטוכיסטים שלנאסם היה סגע עם סוכן
האויב.

ח. רובין:
אני מציע שלא נדחיק לכת בענין זה לפני שנראה
את הטקסט. אני נגד עונש מוות. אני בכל זאת
חושב שיתכן כי על יסוד הטקסט אסכנע את הוועדה, גם את החברים שאינם
סוללים עונש מוות, שלא יכניסו הגדרות בצורה כל כך כללית כפי שזה
מופיע כאן. כי לפי הניסוח הזה חייב הנאסם להוכיח כי לא היתה לו
כוונה, וזה דבר קשה מאוד. ואני מציע לוועדה לבחון זאת.

הינ'ר ג. גיר:
יש לנו התחייבות כלפי המציעים: קבענו
שהצבעה תהיה היו.

מ. בנין:
דרישתו של חבר הכנסת רובין היא לגיטימית.
אינני יכול להתנגד לה. אבל אינני בטוח אם
אנחנו סוכרחים לקרוא את הטקסט לאחר האינפורמציה שקיבלנו מהיועץ
המשפטי.

ס. הלל:
מאחר שבוועדת החוץ והבטחון טרם נתקבלה
החלטה, אני מציע שנדחה את ההחלטה.

הינ'ר ג. גיר:
אני מציע למציעים שיסכימו כי נדחה את
ההצבעה בענין זה לאחר הפגרה.

מ. בנין:
אני מסכים.

הינ'ר ג. גיר:
אני מאחר לחברי הוועדה שנדחה טובה ומורה
להם על העבודה המסורתית במסך החדשים הנלה.

הישיבה נועלה בשעה 11.30.